

NOTATKA NA TEMAT SESJI PLENARNEJ KONWENTU EUROPEJSKIEGO 24-25 czerwca 2002 r., Bruksela

Sekretariat Konwentu, Bruksela, 4 lipca 2002 r.

I. Raport przewodniczącego w sprawie spotkania z Radą Europejską w Sewilli

1. Przewodniczący [Konwentu] przedstawił główne elementy raportu przedstawionego przez niego Radzie Europejskiej w Sewilli. Dotyczyły one utworzenia Konwentu, jego dotychczasowych dokonań oraz wstępnych wniosków z jego dotychczasowej pracy. W ostatnim punkcie przewodniczący poinformował, że panuje ogólna zgoda, by nie dokonywać nowego przeniesienia kompetencji na rzecz Wspólnoty (z wyjątkiem transgranicznych aspektów w dziedzinie sprawiedliwości i spraw wewnętrznych); że należy zapewnić skrupulatniejszą kontrolę nad poszanowaniem zasady subsydiarności (pomocniczości); że zarówno instrumentarium, jak i unijny/wspólnotowy język powinny zostać uproszczone; że należy rozważyć pogłębienie działań szczególnie w trzech, specyficznych dziedzinach (stosunki zewnętrzne, sprawiedliwość i sprawy wewnętrzne oraz – w miarę możliwości – sprawy gospodarcze i finansowe); a także że należy uwypuklić demokratyczną legitymizację. Pisemne kopie raportu przewodniczącego zostały rozdane członkom Konwentu. Przewodniczący stwierdził, że raport został przychylnie przyjęty przez szefów państw/rządów, którzy zadeklarowali szerokie poparcie dla celu, jakim jest uproszczenie [struktur], oraz podkreślili potrzebę przestrzegania przez Konwent ustalonego harmonogramu czasowego.
2. W odpowiedzi na dwa wystąpienia członków Konwentu przewodniczący zgodził się, że demokratyczna legitymizacja w Unii ma dwa źródła – Parlament Europejski i parlamenty narodowe. Potwierdził również, że raport przedstawiony przez niego w Sewilli był jego osobistą oceną i nie odzwierciedlał opinii wszystkich członków Konwentu.

II. Otwarcie sesji poświęconej społeczeństwu obywatelskiemu

3. Sesja poświęcona społeczeństwu obywatelskiemu została otwarta przez Jean-Luc Dehaene'a, zastępcę przewodniczącego, występującego w roli przewodniczącego sesji. Podkreślił on wagę, jaką Konwent przywiązuje do opinii społeczeństwa obywatelskiego. Sesja plenarna nie była ani początkiem, ani końcem procesu konsultacji, który będzie kontynuowany w trakcie Konwentu. Zwrócił uwagę na cztery fundamenty tego procesu. Po pierwsze, Forum pozwoliło organizacjom pozarządowym na dostarczenie pisemnych wkładów do Konwentu, a streszczenie dotychczas dostarczonych materiałów zostało udostępnione członkom Konwentu (CONV 112/02). Po drugie, debaty prowadzone na poziomie krajowym okazały się istotnym komponentem procesu. Pisemne raporty z tych debat zostały dostarczone i rozpowszechnione. Ważne jest, by debaty były kontynuowane. Po trzecie, utworzone zostały grupy łącznikowe w celu wymiany opinii ze specyficznymi grupami społeczeństwa obywatelskiego. Grupy te wybrały swoich przedstawicieli, którzy zabiorą głos w imieniu każdego sektora na sesji plenarnej. Grupy łącznikowe były uzupełnieniem spotkań informacyjnych organizowanych dla społeczeństwa obywatelskiego przez Komitet Ekonomiczno-Społeczny. Sesja była szansą dla całego Konwentu wysłuchania opinii społeczeństwa obywatelskiego.

Grupa łącznikowa ds. sektora społecznego

4. Przewodniczący grupy (Klaus Hänsch) powiedział, że spotkanie grupy z organizacjami społecznymi uwypukliło wiele interesujących punktów. W szczególności odnotowano wiele głosów za włączeniem Karty Praw Podstawowych do Traktatu; odnotowano oczekiwania, że Konwent przygotowuje projekt traktatu konstytucyjnego, jak również dążenie, by szersze kwestie społeczne i zatrudnienia stały się centralnymi celami UE, aby wprowadzić do Traktatu metodę otwartej koordynacji oraz sformalizować w Traktacie dialog ze społeczeństwem obywatelskim. Były również głosy za udzielaniem bardziej zdecydowanej pomocy sektorowi usług publicznych.
5. W imieniu sektora wypowiedziało się pięciu następujących przedstawicieli: pan ALHADEFF – w imieniu platformy społecznej; pani WILKINSON, również w imieniu platformy społecznej; pani SUTTON, również przedstawicielka platformy społecznej; pani McPHAIL, reprezentująca Europejskie Lobby Kobiet, pani DAVID, reprezentująca Stałą Europejską Konferencję ds. Spółdzielni, Towarzystw Wzajemnych, Stowarzyszeń i Fundacji.

Podniesiono następujące kwestie:

6. Uznano za ważne, by Konwent był procesem w pełni otwartym. Domagano się stworzenia podstawy prawnej w Traktacie dla dialogu ze społeczeństwem obywatelskim, aczkolwiek stało się jasne, że to w żaden sposób nie podważa procesu demokratycznego, ale raczej wzbogaca go, ponieważ społeczeństwo obywatelskie ma duży potencjał oddziaływania na rozwój Unii.
7. Wyrażono obawy, że model społeczeństwa europejskiego uległ rozpadowi. Obywatele Europy poszukują bezpieczeństwa w jego najszerszym znaczeniu. Cała polityka wewnętrzna Europy powinna służyć rozwojowi społecznemu. Zaproponowano, by otwarta metoda koordynacji została włączona do Traktatu, ale podkreślono również, że otwarty charakter procesu zakłada też pełną konsultację z organizacjami pozarządowymi, partnerami społecznymi oraz władzami regionalnymi i lokalnymi. Domagano się włączenia do Traktatu specyficznego zobowiązania do walki z ubóstwem.
8. Były też głosy opowiadające się za rozszerzeniem zakresu Karty Praw Podstawowych oraz za włączeniem jej do Traktatu. Zaproponowano przystąpienie Wspólnoty do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Podkreślono wagę zapewnienia wolności od dyskryminacji dla wszystkich obywateli Europy.
9. Dotychczasowe działania na rzecz zapewnienia równości płci zostały określone jako niekonsekwentne. Równość płci powinna się stać wyraźnym celem Unii, a do Traktatu należy włączyć nowy tytuł obejmujący zapisy dotyczące równości płci. Udział i reprezentacja w unijnych instytucjach powinny się kierować zasadą parytetu płci.
10. Podkreślono ważną rolę publicznych spółek oraz towarzystw typu *non-profit* w Unii Europejskiej. W Traktacie należy wyraźniej uwzględnić rolę usług publicznego użytku oraz zwolnić je z zasad konkurencyjności.
11. Obserwatorzy reprezentujący partnerów społecznych zostali poproszeni o zabranie głosu.

Pan Jacobs, przedstawiciel Unii Przemysłów Wspólnot Europejskich (UNICE), pozytywnie przyjął inicjatywę zwołania sesji poświęconej społeczeństwu

obywatelskiemu. Usilnie nakłaniał Konwent do przemyślenia i wyjaśnienia procesu konsultacji z głównymi zainteresowanymi. UNICE opowiada się za Traktatem konstytucyjnym; wspiera kroki podejmowane w kierunku większej przejrzystości; opowiada się za utrzymaniem metody wspólnotowej, czyli jednej osobowości prawnej i szerszego zastosowania głosowania na zasadzie kwalifikowanej większości głosów. Nie jest jej życzeniem tworzenie katalogu kompetencji.

12. Pan Gabaglio, przedstawiciel Europejskiej Konfederacji Związków Zawodowych (ETUC), nakłaniał Konwent do zapewnienia równowagi między polityką gospodarczą i społeczną. Proces lizboński jest ważny i dalsza polityka koordynacji powinna być podtrzymana. Obywatelstwo europejskie powinno zostać wzmocnione. Konsultacje z partnerami społecznymi powinny zaś być sformalizowane. Ponadto Unia powinna wzmocnić swoją rolę w wymiarze globalnym, by wesprzeć sprawiedliwszą globalizację.
13. Pan Cravinho, przedstawiciel Europejskiej Konfederacji Przedsiębiorstw Sektora Publicznego (CEEP), poparł wezwania do formalnego uznania w Traktacie usług o charakterze powszechnym, za czym przemawia ich znaczenie w europejskiej gospodarce. W szczególności wydatki publiczne na ten cel powinny być uznawane za zgodne z zasadami konkurencji. Dialog społeczny powinien nadal być rozwijany, a metoda otwartej koordynacji – wspierana.
14. W odpowiedzi na powyższe wystąpienia wielu członków Konwentu wyraziło swoje poparcie na rzecz ogólnego wezwania do dialogu społecznego, utrzymania europejskiego modelu społecznego i włączenia Karty Praw Podstawowych do Traktatu. Jednakże podniesiono kwestię praktycznych skutków włączenia Karty, a jeden z członków wyraził obawy co do reprezentatywności organizacji, które zabrały głos, i stwierdził, że istotne jest źródło ich finansowania i powinno ono zostać ujawnione.

Grupa łącznikowa ds. środowiska naturalnego

15. Przewodniczący grupy, George Katifortis, przedstawił kwestie związane ze środowiskiem naturalnym, które podkreśliła grupa kontaktowa. Odzwierciedla to przekonanie, że zasoby naturalne nie są dostępne w nieograniczonej obfitości. Trzech przedstawicieli zabrało kolejno głos: pan Hallo, reprezentujący Europejskie Biuro Ochrony Środowiska; pan Spooner, reprezentujący Europejski Konwent Rolny; pani de Jonckheere, reprezentująca Europejską Organizację Właścicieli Ziemi.
16. Podkreślono, że ochrona środowiska powinna być głównym priorytetem dla Unii. Obecny Traktat zapewnia bezpieczne podstawy dla polityki ochrony środowiska i nie powinien być zmieniany. Jednakże należy się zastanowić nad następującymi kwestiami: włączeniem artykułu dotyczącego dialogu ze społeczeństwem obywatelskim do Traktatu, podjęciem prac przez Radę, włączeniem praw ekologicznych do Karty, poszerzeniem roli głosowania na zasadach kwalifikowanej większości głosów oraz współdecydowania, zastąpieniem Traktatu Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Euratom) i włączeniem do Traktatu przepisów o dobrostanie zwierząt.
17. Wspólna polityka rolna i rozwoju obszarów wiejskich (CARP) powinna zostać poddana reformie. Proces podejmowania decyzji powinien być bardziej przejrzysty i wytłumaczalny z finansowego punktu widzenia. CAP była zbyt skomplikowana. Nowa CARP powinna być oparta na zasadzie

współdecydowania, a zainteresowani uczestnicy powinni być do tego procesu włączani. Powinno się rozszerzyć podstawy CARP, by objęła ona takie sfery jak dostęp do zdrowej żywności i czystej wody oraz oprzeć ją na zasadach zrównoważonego rozwoju. Krajom rozwijającym się powinno się zapewnić dostęp do rynków rolnych.

18. Ponadto za niezbędne uznano prowadzenie polityki mającej na celu zmniejszenie przepaści między interesami obszarów miejskich i wiejskich. Prawo do posiadania własności i ziemi powinno zostać zapisane w Karcie, która powinna być włączona do Traktatu. Należy rozszerzyć proces współdecydowania i wzmocnić zasadę pomocniczości, a służyć temu ma utworzone do tego celu ciało monitorujące.
19. W odpowiedzi jeden z członków Konwentu wyraził poparcie dla idei w pełni zintegrowanej wspólnej polityki rolnej. Odnotowano również, że polityka na rzecz środowiska naturalnego jest bez wątpienia problemem ponadnarodowym.

Obserwatorzy reprezentujący Komitet Ekonomiczno-Społeczny zostali poproszeni o zabranie głosu.

20. Göke Frerichs odniósł się do potrzeby jasnego ponownego zdefiniowania i ustalenia przejrzystych kryteriów dla składu Komitetu jako reprezentatywnego ciała. Komitet Ekonomiczno-Społeczny oraz Komitet Regionów mają komplementarne zadania i powinny skutecznie ze sobą współpracować.
21. Roger Briesch podkreślił istotną rolę Komitetu Ekonomiczno-Społecznego. Nie jest on częścią społeczeństwa obywatelskiego, ale osiągnął pełną legitymizację dzięki faktowi, że jego członkowie mają mandat swoich organizacji w państwach członkowskich. Komitet opowiada się za traktatem konstytucyjnym, przyjmującym jako cele pełne zatrudnienie, równość i uznanie szczególnej roli usług publicznego użytku oraz rozszerzenie głosowania na zasadzie kwalifikowanej większości głosów.
22. Anne-Marie Sigmund podkreśliła wagę spójności społecznej, która powinna być uwzględniona w Traktacie, oraz kultury będącej podstawą działalności społecznej. Powinno się położyć większy nacisk na rozwój dialogu społecznego, aczkolwiek pełne uczestnictwo w nim należałoby ograniczyć do w pełni reprezentatywnych organizacji. Dialog ten powinien obejmować kwestię pomocniczości.

Środowisko akademickie i sektor *think tank* oraz sektor obywateli i instytucji

23. Dyskusji dotyczącej tych sektorów przewodniczyli odpowiednio Giuliano Amato i Jean-Luc Dehaene. Następujące osoby zostały wyznaczone do reprezentowania pierwszego sektora:

Świat akademicki:

- Jean-Victor Louis (AGORA i Instytut Europejski, Florencja)
- Florence Deloche-Gaudez (Nauki Polityczne, Paryż)

Organizacje typu think tank:

- Kirsty Hughes (Instytut Europejskich Studiów Politycznych/Sieć Europejskich Instytutów Polityki - CEPS/EPIN)
- Stanley Crossick (Centrum Polityki Europejskiej - EPC)

Europejskie/młodzieżowe ruchy:

- Pascale Joannin (Fundacja Roberta Schumana)

Badania naukowe:

- Antonio Rodota (Europejskie Międzyrządowe Organizacje Badawcze EIROFORUM i Europejskie Naukowe Gremium Doradcze – EURAB)

Kobiece ruchy akademickie:

- Teresa Freixes (Kobiety Obywatelki Europejskiej Sieci)

Państwa kandydujące:

- Karoly Lorant (Instytut Badań Ekonomicznych i Informatyki, Węgry - ECOSTAT).

24. W ramach drugiego sektora wypowiedzieli się :

- Fernand Herman (Głos Federalistyczny)
- Alison Weston (Młodzi Federaliści Europejscy)
- Charlotte Roffiaen (Sieć Aktywnego Obywatelstwa – Forum Społeczeństwa Obywatelskiego)
- Maria Miguel Sierra (Europejska Sieć przeciw Rasizmowi)
- Paweł Krzeczunowicz (Biuro Polskich Organizacji Pozarządowych w Brukseli).

25. Wystąpienia dotyczące obu powyższych sektorów skonstruowano wokół tych samych argumentów; skupiały się one na kwestiach ściśle związanych z pracą Konwentu, dotyczyły instytucji, przyszłości Europy i demokracji w formie uczestnictwa.

26. Nacisk położono na znaczenie metod pracy Konwentu (...), a także na pewne ograniczenia ciążące nad Konwentem. Zgłoszono sugestie co do metod i ograniczeń czasowych.

27. Wyrażono większościowe poparcie dla poszukiwania przez Konwent śmiałych rozwiązań i osiągnięto porozumienie co do koniecznych ram Traktatu konstytucjonalnego lub Karty napisanej jasnym i przejrzystym językiem. Różni mówcy poddali pomysł przeprowadzenia referendum w celu zatwierdzenia fundamentalnego tekstu będącego rezultatem prac Konwentu.

28. Sektory akademicki oraz organizacje typu *think tank* zaoferowały Konwentowi swoje usługi i zadeklarowały chęć pomocy, jeśli tylko zostaną poproszone o jakąkolwiek pracę lub badanie. Wielokrotnie podkreślano ważną rolę tych sektorów w kształceniu młodych ludzi, którzy są europejską siłą napędową i innowacyjną.

29. Zasugerowano kilka opcji architektury instytucji europejskich, w tym większe zastosowanie głosowania większościowego i procedury współdecydowania, wybór przewodniczącego Komisji przez Parlament Europejski, otwarcie zreformowanej Rady, działającej jako ustawodawca, na publiczną debatę oraz wzmocnienie roli wykonawczej Komisji i jej kompetencji kontrolnych w odniesieniu do stosowania zasady pomocniczości.

30. Godząc się co do tego, że w nadchodzącym okresie wymagane jest więcej czynów niż legislacji, wszyscy mówcy pragnęli wzmocnienia natury

politycznej Unii oraz jej zdolności do działania w sferze polityki zagranicznej i obronnej oraz podejmowania decyzji w sprawach politycznych, z odzwierciedleniem oczekiwań obywateli europejskich.

31. W wielu wypowiedziach dominowały ochrona i promowanie demokracji w formie uczestnictwa, a także włączenie zasady regularnego dialogu ze społeczeństwem obywatelskim, który powinien w praktyce doprowadzić do konsultacji z odpowiednimi organizacjami we wczesnym stadium kształtowania prawodawstwa unijnego.
32. Różne kobiece i młodzieżowe sieci również ustosunkowały się do architektury instytucji europejskich w duchu opisanym powyżej.
33. W dalszej części debaty mówcy wyrazili szerokie poparcie dla pracy organizacji w tych sektorach z podkreśleniem ich roli, aczkolwiek niektórzy uznali, że zaangażowane organizacje są w niedostatecznym stopniu reprezentatywne, jeśli chodzi o opinie wyrażane w Europie, a wiele z nich otrzymuje wsparcie finansowe z instytucji [europejskich].
34. W tej kwestii Jacob Söderman, europejski ombudsman, powiedział, że od objęcia stanowiska (prawie siedem lat temu) otrzymał dziesięć tysięcy wniosków od obywateli w sprawie złego zarządzania instytucjami Wspólnoty. Podkreślił, że osiągnięto znaczny postęp na drodze dojścia do obecnego stanu rzeczy w kwestii obywatelstwa europejskiego. W szczególności nakreślono zasady dostępu do dokumentów publicznych oraz przyjęto Kartę. We wrześniu 2001 r. Parlament Europejski przyjął również tzw. kodeks dobrego postępowania administracyjnego. Jednakże obywatele wciąż nie są świadomi, w jaki sposób zapewnić sobie poszanowanie swych praw. Wynika to z faktu, że w Traktacie zawarto zbyt mało informacji na ten temat. Zasugerował więc, by Traktat zawierał rozdział poświęcony sądowym i pozasądowym środkom naprawiania szkód w przypadkach nierespektowania praw obywatelskich. Rozdział taki zawierałby również przepisy w sprawie możliwych środków, dostępnych w sądach krajowych, konstytucyjnej roli Trybunału Sprawiedliwości, prawa do zwracania się do Parlamentu Europejskiego oraz prawa do kontaktów z krajowym lub europejskim ombudsmanem. Zaproponował, aby europejski ombudsman miał możliwość występowania do Trybunału Sprawiedliwości, jeśli uzna, że pogwałcono podstawowe prawo.

* * *

25 czerwca 2002 r. sesję otworzył przewodniczący Konwentu Valéry Giscard d'Estaing, następnie przewodnictwo objął Jean-Luc Dehaene.

Sektor władz lokalnych i regionalnych

35. Dyskusje dotyczące tego sektora prowadziła Ana Palacio.

Pierwszymi mówcami byli obserwatorzy z Komitetu Regionów, a mianowicie:

- Eduardo Zaplana, zastępca przewodniczącego Komitetu Regionów, przewodniczący Regionu Valencia
- Jos Chabert, były przewodniczący Komitetu Regionów
- Patrick Dewael, minister - przewodniczący Regionu Flamandzkiego
- Manfred Dammeyer, członek parlamentu landu Nadrenii-Westfalii
- Claude du Granrut, doradca regionalny (Pikardia)
- Claudio Martini, przewodniczący regionu Toskanii.

36. Kolejno zabrali głos:
- Heinrich Hoffschulte, pierwszy zastępca przewodniczącego Rady Gmin i Regionów Europy,
 - Andres Gustav, członek Biura Konferencji Peryferyjnych Regionów Nadmorskich Europy,
 - Lambert van Nistelrooij, zastępca przewodniczącego Zgromadzenia Regionów Europy,
 - Eva-Ritta Siitonen, przewodnicząca Konsorcjum Metropolii Europejskich EURO CITIES,
 - Jens Gabbe, sekretarz generalny Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych,
 - Manfred Dörler, przewodniczący parlamentu Voralberg na Konferencję Zgromadzeń Prawodawczych Regionów Europy (CARLE).
37. Zarówno obserwatorzy, jak i przedstawiciele organizacji podkreślili szczególną naturę podmiotów lokalnych i regionalnych, będących elekcyjnie wybranymi przedstawicielami obywateli, i wezwali do poszanowania swoich kompetencji i zadań, polegających głównie na wdrażaniu prawodawstwa unijnego. Podkreślono, że Europa jest zarządzana na czterech poziomach: lokalnym, regionalnym, narodowym i europejskim.
38. Obserwatorzy stwierdzili, że Komitet Regionów powinien się stać instytucją unijną i mieć prawo wnoszenia spraw do Trybunału Sprawiedliwości. Pragną oni poszerzenia obszarów, w których konsultacja z Komitetem Regionów byłaby obowiązkowa, oraz nadania większej wagi opiniom Komitetu, poprzez zobowiązanie instytucji do podawania przyczyn w przypadku, gdy nie zgadzają się z jego opinią.
39. Wszyscy mówcy reprezentujący ten sektor uwypuklili potrzebę wsparcia unijnych instytucji, opowiadając się za traktatem konstytucyjnym i wyrażając przywiązanie do polityki o silnym wpływie terytorialnym, włącznie z polityką współpracy transgranicznej, która w ich przekonaniu nie powinna być ponownie nacjonalizowana.
40. Pojawiały się również głosy nawołujące do tworzenia mniej szczegółowego ustawodawstwa i włączania do procesów legislacyjnych jednostek terytorialnych, które najczęściej mają wdrażać ustawodawstwo, na wczesnym etapie jego tworzenia. Wszyscy wyrazili swoje poparcie dla ścisłej kontroli zasady pomocniczości, która ma przede wszystkim być rozumiana jako zasada bliskości z obywatelami. W tym miejscu zaproponowano, by Traktat zawierał „zasadę powiązania”, w myśl której ustawodawca powinien pokryć konsekwencje finansowe swoich decyzji lub przekazać podmiotom terytorialnym, w przypadku gdy muszą one stosować te decyzje, środki na ten cel.
41. Liczni przedstawiciele regionów mających kompetencje ustawodawcze opowiadali się za prawem do indywidualnego odwoływania się do Trybunału Sprawiedliwości, bardziej zaakcentowanej obecności ministrów regionalnych w Radzie (art. 203 Traktatu o WE) i za uczestnictwem, poprzez zgromadzenia regionalne, w Konferencji Komisji ds. Wspólnotowych i Europejskich Parlamentów Unii Europejskiej (COSAC). Na zakończenie zgłoszono kilka wniosków o zwołanie specjalnej sesji poświęconej roli podmiotów regionalnych i lokalnych.

Sektor praw człowieka

42. Obradom tego sektora przewodniczył António Vitorino, a uczestniczyli w nich:
- Dick Oosting (Amnesty International),
 - Laëtitia Sedou (OMTC – Światowa Organizacja ds. Zwalczenia Tortur – Europa),
 - Sophie Spiliotopoulos (Stowarzyszenie Kobiet Południowej Europy oraz Europejskie Stowarzyszenie Kobiet Prawników – EWLA).
43. Wysłuchane wypowiedzi sugerowały w szczególności, że nie wystarczy chronić prawa człowieka w formie znamienych tekstów, takich jak Karta czy Europejska Konwencja Praw Człowieka, ale że wymagane jest również właściwe funkcjonowanie instytucji europejskich (większa przejrzystość, zwłaszcza w sprawach wewnętrznych i księgowości), skuteczna kontrola ze strony parlamentów (krajowego i europejskiego) i za pośrednictwem ombudsmána – poszanowanie zasady równości płci oraz większego zaangażowania ze strony społeczeństwa obywatelskiego. W niektórych wypowiedziach podkreślono, że Unia Europejska powinna uczynić z praw człowieka podstawowy komponent swojej polityki. Zaproponowano, by [termin] „prawa człowieka” zastąpić „prawami jednostki”.
44. Podkreślono kwestię poszanowania praw człowieka przez UE w dziedzinie sprawiedliwości i spraw wewnętrznych. Wyrażono krytyczne opinie, że działalność Unii w tej sferze nie jest wystarczająco przejrzysta i że kontrole Trybunału Sprawiedliwości są niepełne.
45. Ogólnie mówiąc, przedstawiciele tego sektora zaproponowali, by nowy traktat (w szczególności jego preambuła) zawierał Kartę Praw Podstawowych. Niektórzy zaproponowali przegląd przepisów Karty, zwłaszcza tych, które w mniejszym stopniu chronią *acquis communautaire*, podczas gdy inni uznali, że w obecnych okolicznościach właściwsze byłoby nie otwieranie dyskusji na temat wszystkich przepisów Karty, lecz skupienie się na technicznych dostosowaniach.
46. Podkreślono, że włączenie Karty nie mogłoby być odczytane jako alternatywa wobec przystąpienia Unii do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, której korzyści nie można nie doceniać. Odnoszono się tym samym do wyraźnego uznania osobowości prawnej Unii. Dalszą konsekwencją włączenia Karty do nowego traktatu byłby fakt, że wdrażając prawo wspólnotowe państwa członkowskie musiałyby wypełnić jej zapisy.
47. Jacob Söderman, europejski ombudsman, stwierdził, że próbował zachęcić instytucje europejskie do stosowania Karty natychmiast po jej przyjęciu. Podjął te próby w szczególności w dziedzinach: prawa do wolności słowa dla urzędników Unii, prawa do urlopu ojcowskiego, nie dyskryminowania przy zatrudnianiu z powodu wieku, zwalczania pośredniej dyskryminacji kobiet, zastępstw dla urzędników państwowych, prawa do dobrego zarządzania sprawowanego przez instytucje europejskie.

Sektor rozwoju

48. Sektor, którego obradom przewodniczył Henning Christophersen, reprezentowali:
- Simon Stocker (Eurostep),
 - Claire Godin (Równowaga i Populacja),
 - Meral Gezgin Eris (Fundacja Rozwoju Gospodarczego).

49. Zaproponowano, by ramy prawne zostały włączone do Traktatu, co pozwalałoby na aktywniejsze działania i ściślejsze powiązanie unijnej polityki wewnętrznej z jej zewnętrzną polityką na rzecz rozwoju. Zasady zrównoważonego rozwoju i odpowiedniej ochrony socjalnej powinny zostać włączone do Traktatu.
50. Wykorzenienie ubóstwa powinno się stać komponentem zewnętrznej polityki Unii. Wysłunięto argument, że 20% populacji światowej ma 86% bogactwa światowego, podczas gdy 20% najbiedniejszych krajów ma tylko 1,4% tego bogactwa.
51. Obecnie sprawy rozwoju leżą w komplementarnych kompetencjach. Podkreślono, że wyraźniejsze zdefiniowanie kompetencji państw członkowskich i Unii przyczyniłoby się do wzmocnienia skuteczności i że niezbędna jest większa przejrzystość instytucji europejskich.
52. Zasada równości płci powinna być gwarantowana w programach rozwojowych (w tym miejscu można by przygotować praktyczne wytyczne jak włączyć do głównego nurtu polityki rozwoju zasadę równości płci).
53. Uznano za istotne większe wspomaganie programów edukacyjnych w krajach trzeciego świata. Wspomniano również, że przedsiębiorstwa mające siedzibę w UE nie mogłyby być zaangażowane w działalność w tych krajach rozwijających się, gdzie mamy do czynienia z nadużywaniem pracy dzieci.

Sektor kultury

54. Sektor, którego obradom przewodniczył Aloiz Peterle, reprezentowali:
 - w zakresie współpracy kulturalnej, sztuki, dziedzictwa narodowego i edukacji: pan von der Gablentz (Europa Nostra) i pani Chabaud (Europejskie Forum Sztuki i Dziedzictwa Narodowego),
 - w odniesieniu do kościołów, religii i przekonań: pan Jenkins (Konferencja Kościołów Europejskich),
 - w odniesieniu do języków i mniejszości narodowych: pan Brezigar (Europejskie Biuro Rzadkich Języków).
55. Zaproponowano, by nowy traktat stanowił o podstawowych wartościach, wspólnych dla naszych społeczeństw, które powinny się odnosić w szczególności do: godności człowieka, promowania pokoju i pojednania, swobody i sprawiedliwości, solidarności i zrównoważonego rozwoju, tolerancji, demokracji, praw człowieka, rządów prawa, poszanowania mniejszości narodowych i różnorodności kulturowej. Ponadto Unia powinna wzmocnić swoje zdolności i zasoby w dziedzinie zapobiegania konfliktom w świecie i w odniesieniu do pokojowego rozstrzygania konfliktów.
56. Obrona fundamentalnych wartości, godności człowieka i różnorodności kulturowej stanowią sedno integracji europejskiej. Zasugerowano, że Europa Obywateli może zostać zbudowana tylko wtedy, gdy Europa będzie odgrywała rolę w kulturze i edukacji. Aby proces rozszerzenia okazał się sukcesem, państwa kandydujące muszą mieć pewność, że należą do Unii, a kultura jest środkiem wspomagającym osiągnięcie tego celu.
57. Zaproponowano zmianę artykułu 151 Traktatu o WE w celu zastąpienia obecnej jednomyślności przez głosowanie kwalifikowaną większością głosów oraz połączenie artykułów 149 i 150 Traktatu o WE.

58. Ponadto wyrażono wolę, by zasada różnorodności kulturowej była wyraźnie zapisana w Traktacie i by narodowe polityki w dziedzinie kultury były uważane za nieodzowną część usług publicznego użytku. W tym celu artykuł 87 (Pomoc państwa) i artykuł 133 (Wspólna polityka handlowa) Traktatu o WE powinny uwzględniać szczególną naturę działalności kulturalnej i edukacyjnej. Działalność edukacyjna nie może być postrzegana jedynie z perspektywy handlowej lub z punktu widzenia konkurencji.
59. Zaproponowano również włączenie Protokołu do Traktatu Amsterdamskiego, w sprawie publicznej emisji programów w państwach członkowskich, do tekstu traktatu, co podniosłoby kwestię pluralizmu informacji i mediów do rangi wspólnych fundamentalnych wartości Unii, tak jak w przypadku różnorodności kulturowej.
60. Jean-Luc Dehaene, zastępca przewodniczącego, zamykając sesję, stwierdził, że debata była kamieniem milowym w długoterminowym procesie. Wskazał, że dialog ze społeczeństwem obywatelskim będzie nadal prowadzony, że kontynuowane będzie forum na stronach internetowych i pozostanie ono otwarte na wkład, jaki społeczeństwo obywatelskie zapragnie wnieść w prace Konwentu. Wspomniął również o wadze debat na poziomie krajowym. Na koniec, mówiąc w imieniu Prezydium, poinformował, że podejmie ono inicjatywy mające na celu kontynuację dialogu ze społeczeństwem obywatelskim, który uznał za niezwykle wzbogacający, przede wszystkim dla Konwentu.
61. Zamykając sesję, przewodniczący podkreślił wagę tej debaty i pogratulował wszystkim uczestnikom. Następnie przekazał informacje w sprawie organizacji Konwentu Młodzieży. Zaakcentował wagę Konwentu w budowaniu Europy zorientowanej na przyszłość, w ciągle zmieniającym się świecie.